

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Ssk/113/2022
Identifikačné číslo spisu: 5019200114
Dátum vydania rozhodnutia: 12. januára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:5019200114.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: 1/ X. S. Š., bytom X., X. XX, Z. X., 2/ REPRUF, s.r.o., so sídlom Palárikova 76, Čadca, IČO: 47 237 198, obaja právne zast. JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, so sídlom Kuzmányho 18, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 12621-4/2019-BA zo dňa 15.01.2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č.k. 15Sa/4/2022-37 zo dňa 28.04.2022, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č.k. 15Sa/4/2022-37 zo dňa 28.04.2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č.k. 15Sa/4/2022-37 zo dňa 28.04.2022 podľa § 191 ods. 1 písm. b/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovanej č. 12621-4/2019-BA zo dňa 15.01.2019 a zrušil aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca, číslo 49974-1/2013-CA zo dňa 04.12.2013 a vec vrátil na ďalšie konanie orgánu nižšieho stupňa. Žalovaná preskúmaným rozhodnutím potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca vo veci zániku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca X. S. Š. u zamestnávateľa REPRUF, s.r.o., Palárikova 76, Čadca.

2. Správny súd preskúmal zákonnosť správnu žalobou napadnutého rozhodnutia žalovanej a rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu, ako aj postup predchádzajúci ich vydaniu. Pri tomto prieskume zákonnosti postupoval v intenciách rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžsk/16/2021 zo dňa 15.12.2021. Kasačný súd uvedeným rozhodnutím vrátil vec správne mu súdu na ďalšie konanie.

3. Správny súd za nesporné vyhodnotil skutočnosti, v zmysle ktorých bol žalobca 1/ v relevantnej dobe fyzickou osobou s bydliskom na území Poľskej republiky. Súbežne vykonával samostatnú zárobkovú činnosť na území Poľskej republiky a bol zamestnancom zamestnávateľa 2/ REPRUF s.r.o., Čadca. Na žalobcu 1/ sa preto priamo vzťahuje úprava vyplývajúca z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Úprava uvedených nariadení má prednosť pred vnútroštátnou právnou úpravou členských štátov EÚ, čo vyplýva z článku 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

4. Nesporná skutočnosť bydliska žalobcu 1/ na území Poľskej republiky odôvodňuje určenie uplatniteľnej legislatívy inštitúciou štátu jeho bydliska, t.j. v danej veci poľskou inštitúciou. Uvedené vyplýva z článku 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia. Len takto určená inštitúcia je potom oprávnená a má právomoc posudzovať a vyhodnocovať splnenie podmienok pre aplikáciu článku 13 ods. 3 základného nariadenia vo vzťahu k žalobcovi. Takéto ustálenie inštitúcie vybavenej právomocou určovať uplatniteľné právne predpisy a posudzovať splnenie predpokladov podľa článku 13 ods. 3 základného nariadenia zabezpečuje napĺňanie účelu úpravy oboch koordinačných nariadení a cieľov týchto nariadení.

5. V pomeroch v prejednávanej veci podľa názoru správneho súdu nebolo sporné, že príslušná poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia (Zakład Ubezpieczeń Społecznych) žalobcovi 1/ určila v období od 01.06.2013 ako uplatniteľnú legislatívu. Uvedené bolo v konaní preukázané v súlade s ustanovením článku 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v nadväznosti na článok 5 ods. 1 vykonávacieho nariadenia (podľa ktorého platí hodnovernosť a záväznosť dokumentov vydaných inštitúciou členského štátu, ktoré osvedčujú situáciu osoby na účely uplatnenia základného a vykonávacieho nariadenia, pokiaľ ich členských, v ktorom boli vydané, nezrušil ani nevyhlásil za neplatné). Správny súd konštatoval, že v administratívnom konaní ani v konaní pred správnym súdom, neboli zo strany žalobcu 1/ ani žalobcu 2/ produkované konkrétne skutkové tvrdenia, ani označené konkrétne dôkazy preukazujúce opak (napr. podanie správnej žaloby v Poľskej republike, ktorou by žalobca 1/ a žalobca 2/ namietali závery ZUS. Skutočnosti preukazujúce opak vo vzťahu k vyššie uvedenému záveru správneho súdu o určení uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi 1/ neboli zistené ani samotným správnym súdom. V tejto časti správny súd poukázal na list ZUS zo dňa 24.01.2014, podľa obsahu ktorého žalobca 1/ v období od 01.06.2013 podlieha poľským právnym predpisom na základe článku 13 ods. 3 písm. a/ v spojení s článkom 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004. Určenie uplatniteľných právnych predpisov žalovaný v zmysle článku 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v lehote do dvoch mesiacov po doručení listu ZUS nenamietal. Márnym uplynutím dvojmesačnej lehoty sa stalo konečným - definitívnym, čo vylučuje aplikáciu článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia. V tejto súvislosti správny súd poukázal na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sžso/20/2015 zo dňa 27.04.2016 a sp. zn. 9Sžsk/120/2019 zo dňa 25.11.2020. Dôsledkom definitívneho určenia uplatniteľných právnych predpisov je absencia právomoci správneho orgánu prvého stupňa i žalovaného k momentu vydania ich rozhodnutí podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení vo vzťahu k žalobcovi 1/ a tým aj žalobcovi 2/, nakoľko pred vydaním ich rozhodnutí nastali účinky určenia uplatniteľnej legislatívy voči žalobcovi 1/ aj žalobcovi 2/ s konečnou platnosťou s poukazom aj na zjednocujúce závery vyplývajúce z rozhodnutia Veľkého senátu správneho kolégia NS SR sp. zn. 1Vs/1/2018 a jednotlivých rozhodnutí NS SR. Komunikácia medzi poľským orgánom sociálneho zabezpečenia a žalovaným, v rámci ktorej bol žalovanému doručený list ZUS zo dňa 24.01.2014, správny súd hodnotil výlučne v rovine naplnenia úpravy podľa článku 76 ods. 4 základného nariadenia, ako naplnenie vzájomných informačných povinností orgánov sociálneho zabezpečenia jednotlivých štátov Európskej únie, a nie v rovine postupu týchto orgánov pri odstraňovaní neistoty v otázke určenia uplatniteľnej legislatívy podľa článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

6. Na základe uvedených záverov správny súd dospel k záveru o existencii dôvodu pre zrušenie rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa aj žalovaného z dôvodu, že boli vydané orgánom, ktorý

na to nebol zo zákona oprávnený. Zároveň správny súd podľa § 191 ods. 3 písm. a/, ods. 4 SSP súčasne so zrušením rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa. Správny orgán prvého stupňa i druhého stupňa neboli orgánmi, ktoré by mali právomoc na vydanie rozhodnutia podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o nevzniknutí jednotlivých poistení žalobcu 1/ ako zamestnanca REPRUF s.r.o. (žalobcu 2/) v období od 01.06.2013 podľa slovenskej legislatívy. Uvedená skutočnosť predstavuje neodstrániteľnú prekážku vo veci konať. V nadväznosti na to pri zohľadnení úpravy podľa § 194 zákona č. 461/2003 Z.z., ktorý neumožňuje v takomto prípade konanie zastaviť podľa úpravy zákona č. 461/2003 Z.z., pretože jeho aplikácia je v danej veci vylúčená z dôvodu skutočnosti, že žalobca 1/ v období od 01.06.2013 podlieha poľskej legislatíve, žalovaný nie je viazaný ani úpravou § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., ktorá vylučuje použitie všeobecného právneho predpisu o správnom konaní. Má možnosť, v danom prípade povinnosť zastaviť konanie podľa § 30 ods. 1 písm. e/ správneho poriadku, ak zistí, že nie je správnym orgánom príslušným (čo zahŕňa i jeho právomoc) na konanie a vec nemožno postúpiť inému orgánu, ako to vyplýva aj zo záverov podľa uznesenia Veľkého senátu správneho kolégia NS SR sp. zn. 1Vs/1/2018 zo dňa 04.12.2018.

7. O náhrade trov konania správny súd rozhodol podľa § 167 ods. 3 písm. a/ SSP tak, že žalobcom náhradu trov konania nepriznal z dôvodov hodných osobitného zreteľa dôvodiac tým, že sa jedná o situáciu, keď nie je možno skonštatovať skutočný reálny dopad rozhodnutí správnych orgánov na právne postavenie žalobcov a rozhodnutie správneho súdu v tejto veci malo vo väzbe na to povahu rozhodnutia o akademickej otázke.

II.

8. Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka - žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

9. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

10. V dôvodoch kasačnej sťažnosti citovala ustanovenia § 2 ods. 2, § 61 písm. a/, § 177 ods. 1 a § 178 ods. 1 SSP a v prvom rade zdôraznila, že žalobca 2/ vo svojej žalobe jednoznačne nepreukázal a nešpecifikoval, akým spôsobom bol napadnutým rozhodnutím poškodený na svojich právach. Taktiež ani netvrdil poškodenosť svojich práv ako zamestnávateľa, čo je hlavnou podmienkou, aby vôbec žaloba mohla byť žalobcom podaná. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca 2/ nepreukázal, akým spôsobom napadnuté rozhodnutie zasahuje do jeho subjektívnych práv, má sťažovateľka za to, že žalobca 2/ nie je aktívne vecne legitimovanou osobou na podanie žaloby.

11. Sťažovateľka nesúhlasí so záverom správneho súdu, že dôsledkom definitívneho určenia poľských uplatniteľných právnych predpisov je absencia právomoci správneho orgánu prvého stupňa i žalovaného k momentu vydania ich rozhodnutí podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. vo vzťahu k žalobcovi 1/ (a tým aj žalobcovi 2/), keďže pred vydaním rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa i žalovanej nastali účinky určenia poľskej uplatniteľnej legislatívy voči žalobcovi 1/ (a tým aj žalobcovi 2) s konečnou platnosťou. V kasačnej sťažnosti tvrdí, že bola oprávnená na vydanie rozhodnutia a toto bolo vydané v súlade so zákonom o sociálnom poistení a koordinačnými nariadeniami. Uznala, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia už bolo v súlade s koordinačnými nariadeniami určené, že zamestnanec od 01.06.2013 podlieha právnym predpisom Poľskej republiky, avšak rozhodnutie o zániku poistenia dňa 31.05.2013 sa týkalo obdobia, kedy zamestnanec ešte podliehal právnym predpisom Slovenskej republiky, pričom skutočnosť, že zamestnanec od 01.06.2012 do 31.05.2013 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky určila poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ako inštitúcia štátu bydliska v súlade s koordinačnými nariadeniami. Podľa názoru sťažovateľky preto mala právomoc vydať napadnuté rozhodnutie. V tejto súvislosti poukázala na najnovšiu judikatúru Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, napríklad rozsudok sp. zn. 7Ssk/94/2021 zo dňa 23.02.2022, 7Ssk/37/2022 zo dňa 27.04.2022 a taktiež sp. zn. 6Ssk/63/2021 zo dňa 27.04.2022, ktorý sa stotožnil s uvedeným argumentom a v právne totožných prípadoch rozhodol v prospech žalovanej.

12. Navrhla, aby kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

13. Žalobcovia 1/ a 2 sa ku kasačnej sťažnosti, ktorá im bola doručená 21.08.2022, nevyjadrili.

IV.

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný príslušný podľa § 438 ods. 2 SSP, v rozsahu námietok žalovanej uvedených v kasačnej sťažnosti preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť žalovanej prejednal bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že preskúmaný rozsudok nie je v súlade so zákonom z nasledovných dôvodov:

15. V prvom rade kasačný súd uvádza, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne) prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu, ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi.

16. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda, či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

17. Podľa čl. 2 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie), toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

18. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

19. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia, osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

20. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

21. Podľa čl. 16 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 z 16.09.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania Nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (vykonávacie nariadenie), osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

22. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

23. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia, predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

24. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s vedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

25. Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

26. Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

27. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa.

28. Podľa § 120 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami

štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

29. Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2 (čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky).

30. Slovenská republika vstupom do Európskej únie ako nový členský štát Európskej únie Zmluvou o pristúpení preniesla svoje právomoci na Európsku úniu v určenej miere a svojím vstupom do Európskeho spoločenstva sa súčasne zaviazala k uplatňovaniu právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie. Právne záväznými aktami na úseku sociálneho zabezpečenia pre členské štáty Európskej únie (teda aj pre Slovenskú republiku) sú o. i. základné nariadenie a vykonávacie nariadenie. Európsky parlament a Rada prijali Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy.

31. Základné nariadenie v II. hlave ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch. V článku 11 ods. 1 uvedeného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje všeobecné pravidlo zakotvené v preambule tohto nariadenia, že osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu; tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

32. V čl. 11 ods. 3 písm. a) uvedeného nariadenia európsky zákonodarca stanovil, že s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu. Pokiaľ fyzická osoba vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch sa určí príslušnosť právneho predpisu členského štátu EÚ podľa právnej úpravy ustanovenej v čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, v zmysle ktorého osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1 čl. 13.

33. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike a ktorá zároveň uzavrela pracovnú zmluvu so zamestnávateľom v Slovenskej republike. Na žalobcu sa priamo vzťahuje základné nariadenie a jeho vykonávacie nariadenie. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzné vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

34. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

35. Z administratívneho spisu žalovanej (konkrétne z listu ZUS340000/511/2014/UBS-OM/79030402290/C-PM z 24.01.2014) kasačný súd zistil, že listom ZUS (Zakład Ubezpieczeń

Společných, pobočka v Rybníku zo dňa 24.01.2014 určila žalobcovi príslušnú poľskú legislatívu podľa čl. 11 ods. 3 písm. a/ základného nariadenia od 1. júna 2013 v rámci sociálneho poistenia. Registračným listom FO bol žalobca 1/ prihlásený na sociálne poistenie podľa zákona č. 461/2003 Z.z. od 01.06.2012. Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že poľská ZUS, ako inštitúcia členského štátu bydliska osoby podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určila slovenskú legislatívu ako príslušnú pre obdobie od 01.06.2012. Príslušná slovenská inštitúcia dňa 01.08.2012 vydala potvrdenie na formulári A1, z ktorého vyplýva, že slovenská legislatíva sa na žalobcu 1/ vzťahuje v období od 01.06.2012 do 31.05.2013.

36. Kasačný súd mal z obsahu spisov náležite za preukázané, že prvostupňový správny orgán Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca rozhodla podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch dňa 04.12.2013, avšak toto rozhodnutie (číslo 49974-1/2013-CA) bolo doručené žalobcovi 1/ až dňa 14.04.2014 a žalobcovi 2/ dňa 07.04.2014, t.j. až po tom, ako bolo dňa 28.01.2014 Sociálnej poisťovni v súlade s článkom 16 (2) vykonávacieho nariadenia doručené oznámenie poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS, ktorým, tak ako je to uvedené už vyššie, ZUS oddiaľ w Rybníku určila, že žalobca 1/ podlieha od 01.06.2013 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. V období od 1. júna 2011 do 31. mája 2013 teda žalobca 1/ podliehal slovenskej legislatíve, a to v súlade s tzv. koordinačnými nariadeniami a pre toto obdobie nebola daná právomoc Sociálnej poisťovne konať vo veciach sociálneho poistenia a postupovať podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca tak prekročila kompetenčný rámec daný koordinačnými nariadeniami, čo kasačný súd konštatoval aj v bode 41 a 42 rozsudku sp. zn. 9Sžsk/16/2021 zo dňa 15.12.2021. Kasačnú námietku žalovanej voči žalobcovi 1/ kasačný súd vyhodnotil za nedôvodnú.

37. V súvislosti s kasačným dôvodom, ktorý sa týka procesného postavenia žalobcu 2/ - zamestnávateľa (s ktorým krajský súd konal ako s ďalším účastníkom), najvyšší správny súd odkazuje na bod 45 rozhodnutia sp. zn. 9Sžsk/16/2021 zo dňa 15.12.2021. Správny súd sa právnym názorom kasačného súdu vysloveným v citovanom bode rozhodnutia dôsledne neriadil. Napriek právnemu názoru kasačného súdu o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu 2/ na podanie správnej žaloby zrušil preskúmané rozhodnutie bez riadneho odôvodnenia.

38. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší správny súd kasačnú námietku žalovanej týkajúcu sa nedostatku aktívnej legitímácie žalovaného 2 na podanie správnej žaloby uvedenú v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako dôvodnú, keďže táto bola spôsobilá spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

39. Z tohto dôvodu potom najvyšší správny súd kasačnej sťažnosti žalovanej podľa § 462 ods. 1 SSP vyhovel, rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu vysporiadať sa s právomocou správnych orgánov o zániku povinného poistenia žalobcu v novom rozhodnutí a v neposlednom rade rozhodnúť aj o aktívnej vecnej legitímácii žalobcu 2/ na podanie správnej žaloby.

40. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

41. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.

